Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษาคลองสองต้นนุ่น*

Lessons learned on the learning process of the communities in building social immunity of teen parents from the quality of childlife development activities by community: A case study of the community Klongsongtonnun

วัฒนา พองโนนสูง (Wattana Phongnonsung)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน 2) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น 3) เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่า การเรียนรู้ของชุมชนเริ่มจากการเผชิญปัญหาใกล้ตัวกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนร่วมกันสรุปบทเรียน แสวงหาความรู้ใหม่สร้างการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิมโดยเน้นการแก้ปัญหาที่พ่อแม่วัยรุ่นเพียงกลุ่มเดียวเพราะคิดว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา เปลี่ยนเป็นสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก คือ การสร้างรากฐานของชีวิตในการพัฒนาสติปัญญาและสังคมสำหรับเด็กและวัยรุ่นให้มีศักยภาพในการดำเนินชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ของชุมชนครอบคลุมทั้งเด็ก วัยรุ่น พ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัว และชุมชน

2. ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พบว่า มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ได้แก่ (1) ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เด็กวัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่ (2) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน (3)เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พบว่า การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นร่วมกับชุมชน ส่งเสริมการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและพัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กอย่างมีส่วนร่วม ด้วยการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน

---

* เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

** นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail : maow60@hotmail.com โทรศัพท์089-1693442 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม

The Master Degree of Education Program in Development Education Department of Education Foundations Graduate School, Silpakorn University E-mail : maow60@hotmail.com Mobile phone 089-1693442 Advisors: Ratchadaporn Ketanon Neawheangtham,Ph.D.

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้,การเรียนรู้ชุมชน, ภูมิคุ้มกันทางสังคม, คุณภาพชีวิตวัยรุ่น

Abstract

The research objectives were 1) To collecting the lessons learned on the leaning process of communities in building social immunity of teen parents from the quality of childlife development activities by community. 2) To study factors and conditions that affected the learning process of communities in building social immunity for teen parents. And 3) To propose the development approach on community learning process of communities in building social immunity of teen parents.

The results of the research were as follow;

1. To collecting the lessons learned on the leaning process of communities in building social immunity of teen parents from the quality of childlife development activities by community. Found that the learning communities started from situation cannot handle in communities. Community leaders forming group reflection and searching new knowledge to change learning communities in different way. Previously the learning community focus on solved teen-parents only. The Life Assets were founded teen's life to development intelligence and social for children and teenage to have potential for live. That the communities learning cover for child teenage teen-parent family and communities.

2. The factors and conditions that affected the learning process of communities in building social immunity for teen parents. Were 3 factors effected to leaning process of communities in building social immunity of teen parents. Include;(1)Were the factors that cause teens to become teen parents. (2) The factors that contribute to the learning community. (3) And a conditions that causes learning community.

3. To propose the development approach on community learning process of communities in building social immunity of teen parents. Were the development of health services for teen-parents with participation communities. The development of Life Assets and develop participatory child protection mechanisms in communities by integration with government agencies and NGO (non organization development).

Keywords: leaning process, learning communities, social immunity, quality of teenage

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหรือพ่อแม่วัยรุ่นเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและกำลังเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยและกำลังเป็นประเด็นใหญ่ระดับโลก แต่การรวบรวมข้อมูล สถิติการตั้งครรภ์ที่แท้จริงของวัยรุ่นในประเทศไทยทำได้ยาก เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคลอดและการแท้งมีทั้งที่เกิดขึ้นในระบบ จะมีข้อมูลการแจ้งเกิด การคลอดตามสถานบริการสาธารณสุขทั่วไป และนอกระบบที่ปกปิด โดยเฉพาะการตั้งครรภ์ขณะเรียนเป็นเรื่องไม่เปิดเผย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องเสื่อมเสีย จากข้อมูลในปี 2543 จำนวนการคลอดทุกอายุ 776,018 คน จำนวนการคลอดบุตรของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์จำนวน 2,031คน จำนวนการคลอดบุตรของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ จำนวน 92,706 คน และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปี 2552 จากจำนวนการคลอดทุกอายุ 787,793 คน จำนวนการคลอดบุตรของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ จำนวน 3,299 คน และจำนวนการคลอดบุตรของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นขนาดความรุนแรงของปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน บริบูรณ์ จำนวน 106,726 คนอายุของแม่วัยรุ่นน้อยที่สุด 8 ปี(กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ,2557:21) ซึ่งสะท้อนให้เห็นขนาดความรุนแรงของปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมิใช่เรื่องเกี่ยวกับ ความรัก ความพึงพอใจ อารมณ์พาไป แต่เป็นการเรียนรู้เรื่องสุขภาพทางเพศที่ไม่ถูกต้อง การขาดความรับผิดชอบเมื่อตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การไม่กล้าขอถุงยางจากแหล่งให้บริการ การไม่กล้าขอคำปรึกษาเรื่องเพศจากผู้ใหญ่แต่เลือกที่จะปรึกษาเพื่อน และความไม่พร้อมด้านทักษะชีวิตในการเผชิญการเปลี่ยนแปลงของตนเองและสังคม (เบญจพร ปัญญายง,2553:20-37)

ชุมชนคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนหนึ่งที่กำลังเผชิญสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นที่ก่อตัวขึ้นอย่างเงียบ ๆในชุมชน เกิดวัยรุ่นตั้งครรภ์และต้องหยุดเรียนกลางคันหลายรายในชุมชนลูกที่เกิดจากพ่อแม่วัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในช่วงวัยเดียวกันกับพ่อแม่ตน ดังปรากฏการณ์คนอายุ 30 ปีมีหลานอายุ 1-2 ขวบ สะท้อนให้เห็นว่า วงจรพ่อแม่วัยรุ่นเริ่มก่อตัวขึ้นในครอบครัวและขยายวงกว้างเป็นหลายครอบครัวในชุมชน การเผชิญปัญหาใกล้ตัวที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นสาเหตุให้ชุมชนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัว และชุมชนด้วยหวังจะตัดวงจรพ่อแม่วัยรุ่นไม่ให้เกิดสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในคนรุ่นต่อไป

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน(CHILDLIFE) เป็นโครงการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการตัดวงจรแม่วัยรุ่นในชุมชน จุดเริ่มต้นเล็กๆ จากคนไม่กี่คนที่มีความมุ่งมั่นทำงานอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น (สุพิตา เริงจิต,2555:127-130) ชุมชนคลองสองต้นนุ่นเป็นชุมชนหนึ่งในพื้นที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยชุมชนซึ่งแตกต่างจากชุมชนอื่น คือ ชุมชนร่วมกับศูนย์บริการสาธารณสุข 45 ร่มเกล้า ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร (ศูนย์’45)ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ให้บริการด้านสุขภาพในชุมชน ดำเนินกิจกรรมคลินิกพ่อแม่ที่ให้บริการพ่อแม่วัยรุ่นในชุมชน

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของบทเรียนการสร้างการเรียนรู้ชุมชนสำหรับสร้างภูมิคุ้มกันพ่อแม่วัยรุ่น และมีความประสงค์จะทำให้ชุมชนได้เรียนรู้บทเรียนการการสร้างการเรียนรู้ของชุมชนจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้น ชุมชนจะมองเห็นภาพสะท้อนปัจจัยและเงื่อนไขที่

ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น และเกิดแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันพ่อแม่วัยรุ่นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ชุมชนมีการสร้างการเรียนรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นอย่างไร ใน 3 ระยะ คือ ระยะแรก ก่อนเริ่มดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ระยะที่สอง ระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ระยะที่สาม สิ้นสุดการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน
2. ปัจจัยและเงื่อนไขอะไรที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น
3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น

พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่สำหรับการศึกษาการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เลือกจากชุมชนที่มีคุณสมบัติดังนี้ ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพ่อแม่วัยรุ่น ชุมชนที่มีความหลากหลายของประชากรและวัฒนธรรม มีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนอย่างต่อเนื่อง และชุมชนมีการพัฒนากลไกความร่วมมือในการสร้างการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น 3 ระบบ คือ ระบบสุขภาพ ระบบชุมชน และระบบปกป้องคุ้มครองสิทธิ จึงได้เลือกกรณีศึกษา คือ ชุมชนคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร (ชาย โพธิสิตา, 2554:153-159)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การถอดบทเรียน หมายถึง กระบวนการทบทวน สรุปเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ประมวลผลลัพธ์เชื่อมโยงหลายมิติทั้งภายในและภายนอก สะท้อนสิ่งที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง แสวงหาบทเรียนที่ดีที่สุด หรือวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด ก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรม เหมาะสมกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น (อรศรี งามวิทยาพงศ์,2549:122) โดยการถอดบทเรียนจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน 3 ระยะ คือ เริ่มต้นกิจกรรม ระหว่างดำเนินกิจกรรม และสิ้นสุดกิจกรร

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

กระบวนการเรียนรู้ชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนเผชิญปัญหาใกล้ตัวแล้วชุมชนลุกขึ้นมาสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา จากความไม่รู้เริ่มแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม เกิดทักษะประสบการณ์การจัดการปัญหานั้นๆ และสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อแก้ปัญหานั้นให้ทุเลาเบาบางลงหรือหมดไปจากชุมชน (เมซิโรว์,2003:58)

ภูมิคุ้มกันทางสังคม หมายถึง การที่วัยรุ่นมีศักยภาพการเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น เนื่องจาก วัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจสังคม ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว มีชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีการสร้างการเรียนรู้โดยชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างต่อเนื่อง(ประเวศ วะสี,2542:30-32)

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนโลกเพื่อต่อสู้โรคเอดส์ วัณโรค และมาเลเรีย(The Global Fund to fight AIDS,Tuberculosis and Malaria:GFATM) เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเป็นองค์รวมตั้งแต่การมีชีวิตอยู่รอด การปกป้องคุ้มครอง การพัฒนา และการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับวัย ด้วยการทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนผ่านการสร้างการเรียนรู้ 3 ระบบ คือ ระบบชุมชน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนากลไกการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็ก ระบบปกป้องคุ้มครองเด็ก โดยการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชนในการจัดการความเสี่ยงรายกรณี และระบบสุขภาพ โดยการส่งเสริมข้อมูล ความรู้อนามัยเจริญพันธ์ อนามัยแม่และเด็ก และส่งเสริมทักษะชีวิต (แสงจันทร์ เมชาตระกูล และคณะ,2556:3-89)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants)

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษา ของชุมชนคลองสองต้นนุ่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1. พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชน
2. เพื่อนของพ่อแม่วัยรุ่น
3. ผู้ให้กำเนิด ญาติ พี่น้อง ผู้ปกครอง ของพ่อแม่วัยรุ่น
4. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสส.) คณะทำงานเด็ก ฯลฯ
5. เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 45 ร่มเกล้า ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร กรรมการชุมชน
6. เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชนในชุมชนคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เช่น องค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นเนล ประเทศไทย

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของพ่อแม่วัยรุ่นในการดำเนินชีวิต ทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อพ่อแม่วัยรุ่น และการสร้างการเรียนรู้ของครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ของชุมชนและแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พลังการเล่าเรื่อง(Storytelling) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้เข้าใจข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์อย่างชัดเจน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน กลุ่มที่สอง เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 5 คน และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) สำหรับแม่วัยรุ่น วัยรุ่นที่มีเพื่อนเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ผู้ให้กำเนิด ญาติ พี่น้อง และผู้ปกครอง จำนวน 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งการตรวจทางเอกสาร และการตั้งคำถามเดียวกันผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2-3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันของข้อมูล และเพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดหายไปจนกระทั่งข้อมูลที่ได้มามีความอิ่มตัว (Saturated Data)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) ที่ได้จากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวมให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำข้อมูลที่ได้จำแนกแยกแยะและจัดเป็นหมวดหมู่และนำข้อมูลแต่ละหมวดมาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏและเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล ค้นหาข้อมูลจากประสบการณ์ในวัฒนธรรมนั้นๆ สำหรับชุมชน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่า การสร้างการเรียนรู้ของชุมชนทั้ง 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก ก่อนดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ชุมชนตระหนักถึงการสร้างการเรียนรู้แบบเดิมที่ชุมชนคิดว่าวัยรุ่นเป็นต้นเหตุของปัญหา จึงสร้างการเรียนรู้ที่วัยรุ่นเพียงกลุ่มเดียวแต่สถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนมิได้ทุเลาเบาบางลงแม้แต่น้อย จึงสร้างการเรียนรู้แบบใหม่ โดยการแสวงหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำงานเด็กและครอบครัว และสร้างการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นการทำงานคนหลายกลุ่มในชุมชนทั้งเด็ก วัยรุ่น พ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัว และชุมชน ด้วยการสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก วัยรุ่นและพ่อแม่วัยรุ่น ซึ่งเป็นต้นทุนขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กในการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ให้คนหนึ่งๆสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ประกอบด้วย พลังตนเอง พลังครอบครัว พลังปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชนในขณะเดียวกันชุมชนร่วมกับศูนย์’ 45 สร้างคลินิกพ่อแม่ เพื่อสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่นในชุมชน

ระยะที่สอง ระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่า การสร้างการเรียนรู้ของชุมชนมีการผสมผสานระหว่างความรู้เดิมเกี่ยวกับการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กที่ชุมชนดำเนินการอยู่ก่อนแล้วกับความรู้ใหม่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองเด็กที่เข้ามาพร้อมกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ผ่านการสร้างการเรียนรู้ 3 ระบบ คือ ระบบชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของต้นทุนชีวิตเด็กบนฐานสิทธิเด็ก ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน กิจกรรมทักษะการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัว กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมค่ายครอบครัว กิจกรรมค่ายเด็ก ระบบปกป้องคุ้มครองเด็ก เพื่อลดความเสี่ยงเฉพาะรายและสร้างช่องทางการส่งต่อรายกรณี ด้วยการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงในชุมชนและครอบครัวให้เป็นกลไกปกป้องคุ้มครองเด็กในชุมชน กิจกรรมการสำรวจข้อมูลความเสี่ยงรายบุคคลด้วยระบบไอที และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็กรายกรณี และระบบสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พ่อแม่วัยรุ่นทั้งด้านสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก และส่งเสริมทักษะชีวิตในการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และการวางแผนชีวิต ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้พ่อแม่วัยรุ่นที่เข้ารับบริการในคลินิกพ่อแม่

ระยะที่สาม สิ้นสุดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่า การสร้างการเรียนรู้ที่ไม่ได้บูรณาการกับหน่วยงานรัฐที่ดำเนินการในชุมชนและกิจกรรมที่ใช้งบประมาณสูง ชุมชนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง กิจกรรมเหล่านั้นจะสิ้นสุดไปพร้อมกับการสิ้นสุดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน คือ กิจกรรมค่ายครอบครัว กิจกรรมค่ายเด็ก กิจกรรมการสำรวจข้อมูลความเสี่ยงรายบุคคลด้วยระบบไอที ส่วนกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินการและมีการบูรณาการการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานรัฐที่ดำเนินการในชุมชนยังคงสร้างการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง คือ กิจกรรมการเรียนรู้ในคลินิกพ่อแม่ร่วมกับศูนย์’ 45 และกิจกรรมรักการอ่านร่วมกับห้องสมุดสีเขียว และการส่งต่อรายกรณีเมื่อเด็ก วัยรุ่นเผชิญความเสี่ยงต่อหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็ก

ตอนที่ 2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พบว่า

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นของชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้เกิดสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ มาจากปัจจัยหลายด้าน คือ ด้านสังคม สถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และกำลังเป็นประเด็นใหญ่ระดับโลก ถึงแม้จะมีความพยายามแก้ปัญหา แต่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายอนามัยเจริญพันธ์และระบบบริการที่เป็นมิตรสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดการให้ความช่วยเหลือรายกรณีที่ไม่ทั่วถึงของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็ก ด้านชุมชน สถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนกำลังทวีความรุนแรงขึ้น คนในชุมชนมีทัศนคติเชิงลบต่อพ่อแม่วัยรุ่น คิดว่าพ่อแม่วัยรุ่นเป็นเด็กใจแตก ขาดความรับผิดชอบ สร้างปัญหา โดยไม่สืบค้นหาสาเหตุและขาดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น ด้านครอบครัว ความรัก

ความเข้าใจในครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับเด็กและวัยรุ่นให้หลุดพ้นจากวิกฤตในชีวิต แต่ครอบครัวขาดทักษะการสื่อสารเชิงบวก ขาดความเข้าใจพัฒนาการตามวัย ทำให้ครอบครัวไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้เด็กและวัยรุ่นได้ เด็กบางรายที่เกิดจากพ่อแม่วัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในวัยเดียวกันกับพ่อแม่ของตนจนเกิดเป็นวงจรพ่อแม่วัยรุ่นในครอบครัว ด้านพ่อแม่วัยรุ่น ซึ่งรวมถึงเด็กและวัยรุ่นที่ยังไม่เข้าสู่การเป็นพ่อแม่วัยรุ่น ขาดความเข้าใจพัฒนาการตามวัยของตนเองไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ขาดข้อมูล ความรู้เรื่อง อนามัยเจริญพันธ์อย่างถูกต้อง ขาดทักษะการเลี้ยงลูก และการตัดสินใจมีลูกคนต่อไปยังขาดการคิดไตร่ตรองให้รอบด้านถึงการดำเนินชีวิตในอนาคต และด้านโรงเรียนและเพื่อน หลักสูตรวิชาเพศศึกษาในโรงเรียนยังมีข้อจำกัดในบุคคลากรผู้ให้ความรู้ ถึงแม้นโยบายโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้โรงเรียนรับวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมเรียนต่อได้ แต่ทัศนคติของผู้บริหารและสังคมรอบข้างก็ยังเป็นอุปสรรค ส่วนเพื่อนเป็นกลุ่มที่ให้คำปรึกษาและมีอิทธิพลต่อการคิดการตัดสินใจของวัยรุ่น

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น เริ่มจากผู้นำรับรู้ข่าวสารสถานการณ์ปัญหา มีความเข้าใจในปัญหา ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ผ่านกระบวนการสร้างการเรียนรู้ชุมชนจากการสร้างความเข้าใจ ตระหนักถึงปัญหา สาเหตุ วางแผน ลงมือปฏิบัติ สรุปบทเรียน และพัฒนาการเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน

2.3 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชน เกิดขึ้นจาก ชุมชนกำลังให้ความสนใจสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และผู้นำชุมชนตระหนักถึงประสบการณ์ ความรู้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการแก้ปัญหา จึงปรับทัศนคติ แนวคิด วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิม สร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและมีความต่อเนื่อง ทำให้ประสบการณ์การสร้างการเรียนรู้ของผู้นำชุมชนพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องไปด้วย

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พบว่า 1.การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ที่มีหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่วัยรุ่นที่ได้มาตรฐาน และมีกลไกการติดตามระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอด 2.การพัฒนาการเรียนรู้ชุมชน โดยการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและวัยรุ่นโดยมีสิทธิเด็กเป็นพื้นฐานร่วมกับศูนย์’45 และการทำงานร่วมกับโรงเรียนบริเวณใกล้เคียง เพื่อสอดแทรกเนื้อหาวิชาเพศศึกษาในหลักสูตรของโรงเรียน และพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่ในชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนให้มีจำนวนมากขึ้น 3. การบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินกิจกรรมลักษณะคล้ายคลึงกันของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน โดยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชนในการจัดกิจกรรมคล้ายกันพร้อมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้ ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 บทเรียนการสร้างการเรียนรู้ชุมชนสำหรับสร้างภูมิคุ้มกันพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน แบ่งบทเรียนการสร้างสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

ระยะที่แรก ก่อนดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ผู้นำชุมชนตระหนักถึงสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ถึงแม้ชุมชนจะสร้างการเรียนรู้สำหรับวัยรุ่นอย่างต่อเนื่องแต่ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่นก็มิได้ลดลง ผู้นำชุมชนจึงรวมกลุ่มทบทวนประสบการณ์และแสวงหาความรู้ใหม่ ปรับวิธีการสร้างการเรียนรู้ชุมชน จากการเรียนรู้แบบเดิมชุมชนมีความคิดว่าวัยรุ่นเป็นผู้สร้างปัญหาจึงต้องสร้างการเรียนรู้ที่วัยรุ่นเป็นหลัก แต่สถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นมิได้ลดลง จึงเปลี่ยนการสร้างการเรียนรู้แบบใหม่ ด้วยการปรับทัศนคติผู้นำชุมชนที่มีต่อพ่อแม่วัยรุ่น ส่งเสริมทักษะผู้นำชุมชนในการทำงานด้านเด็กและครอบครัว สอดคล้องกับ เมซิโรว์ (2003:58) กล่าวว่า การสร้างการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง(transformative learning) เริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์ประสบปัญหาแล้วพบว่าความรู้ที่มีอยู่เดิม (formative knowledge) ไม่เพียงพอกับการจัดการปัญหานั้นๆได้ จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับฐานคิดที่มีอยู่เดิม คือ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้นๆ มนุษย์เปลี่ยนฐานคิดและให้ความหมายใหม่ สร้างการเรียนรู้ใหม่ที่แตกต่างจากเดิม การสร้างการเรียนรู้แบบใหม่ของชุมชน เน้นการทำงานกับเด็กและครอบครัว ด้วยการสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก 5 พลัง ประกอบด้วย การสร้างพลังตนเอง ส่งเสริมให้เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้ตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมั่นศักยภาพของตนเอง การสร้างพลังครอบครัวที่สามารถเป็นเกราะป้องกันความปลอดภัย สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว การสร้างพลังสติปัญญา ให้รู้เท่าทันตนเอง รู้เท่าทันปัญหา ได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม การสร้างพลังเพื่อนและกิจกรรม การเรียนรู้เข้าใจผู้อื่น เรียนรู้สังคม สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ใช้ช่วงเวลาชีวิตตามวัยอย่างมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม และการสร้างพลังชุมชน สร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อครอบครัวและเด็กในชุมชน เพื่อให้เด็ก วัยรุ่น และพ่อแม่วัยรุ่นมีต้นทุนชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคม สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2554:11-16) ที่กล่าวว่า ต้นทุนชีวิตเด็ก หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาด้านจิตใจ สังคม สติปัญญา ให้ด้านๆ หนึ่งเจริญเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ต้นทุนชีวิตจึงเป็นเกราะป้องกันหรือภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อภิชัย พันธเสน (2551:10) ที่กล่าวว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคม เป็นเครื่องมือป้องกันตนเองไม่ให้ตกอยู่ในภาวะความเสี่ยง ความไม่มั่นคง หรือการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในภาวะที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง

ระยะที่สอง ระหว่างดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน การเรียนรู้ของชุมชนเป็นการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้เดิมเกี่ยวกับการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กในการเสริมสร้างพลังตนเอง พลังครอบครัว พลังปัญญา พลังกิจกรรมและเพื่อน และพลังชุมชน ผสมกับประสบการณ์ ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองเด็ก ที่เน้นการลดความเสี่ยงเฉพาะรายและสร้างช่องทางการส่งต่อรายกรณีเพื่อลดความเสี่ยงของเด็กในชุมชนผ่านการพัฒนาการเรียนรู้ 3 ระบบ คือ ระบบชุมชน สร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหลากหลาย และพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงในการจัดการเรียนรู้และติดตามแม่วัยรุ่นระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอด ระบบปกป้องคุ้มครองเด็ก พัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กในชุมชน และสร้างช่องทางการประสานงานระหว่าง

ชุมชนกับหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองเด็ก และระบบสุขภาพ สร้างการเรียนรู้ด้านสุขภาพและทักษะชีวิตสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นร่วมกับหน่วยงานรัฐในชุมชน สอดคล้องกับ แสงจันทร์ เมชาตระกูล และคณะ(2556:3-89) ที่กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก(Childlife) มีการสร้างการเรียนรู้ 3 ระบบ คือ ระบบชุมชน เน้นการสร้างกลไกการประสานเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือเด็กทั้งด้านสุขภาพการปกป้องคุ้มครองทางสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้พ้นจากความเสี่ยง แต่ละกลุ่มจะได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหาที่ตนเองกำลังเผชิญ ระบบปกป้องคุ้มครองเด็ก เน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพการทำงานของระบบปกป้องคุ้มครองผ่านกลไกคณะทำงานคุ้มครองเด็กจังหวัด และระบบสุขภาพ เน้นการบูรณาการระบบการจัดการรายบุคคล สู่ระบบการดูแลหญิงตั้งครรภ์ เด็กติดเชื้อ HIV และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการให้ครอบคลุมด้านร่างกาย พัฒนาการ จิตใจ และสังคม

ระยะที่สาม สิ้นสุดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน การสร้างการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการผสมผสานประสบการณ์เดิมของชุมชน คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของต้นทุนชีวิตเด็ก กับประสบการณ์ใหม่จากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน คือ การพัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กอย่างมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการต่อยอดการเรียนรู้ของชุมชนและเกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน เมื่อกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชนสิ้นสุดคณะทำงานที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนกลับไปรับผิดชอบภาระกิจหลักในองค์กรตนเอง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกันหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนยังคงอยู่ จึงทำให้ชุมชนมีช่องทางการประสานงานกับหน่วยงานรัฐในการปกป้องคุ้มครองเด็กและการส่งต่อให้ความช่วยเหลือรายกรณีชัดเจนมากขึ้น เมื่อเกิดการเผชิญความเสี่ยงของเด็กและวัยรุ่นชุมชนสามารถเสนอขอรับความช่วยเหลือรายกรณีได้ด้วยตนเองจากหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนได้ตรงกับต้องการเด็กและวัยรุ่นที่เผชิญกับความเสี่ยง

ตอนที่ 2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นของชุมชน สถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นของชุมชนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหลายมิติส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้ ด้านสังคม การเข้ารับบริการในสถานบริการด้านสาธารณสุขบางแห่ง แม่วัยรุ่นได้รับการบริการที่ไม่เป็นมิตร ด้วยการแสดงกิริยาของผู้ให้บริการที่มองหัวจรดเท้า ใช้คำพูดสอดเสียดต่อแม่วัยรุ่นที่เข้าไปรับบริการ ทำให้แม่วัยรุ่นไม่ต้องการกลับไปใช้บริการอีก จึงขาดโอกาสที่จะได้รับข้อมูล ความรู้ที่ถูกต้องเพียงพอในการดูแลสุขภาพแม่และเด็ก นอกจากนี้ การที่ชุมชนไม่มีกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กทำให้มีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือเด็กและวัยรุ่นที่เผชิญความเสี่ยงได้ไม่ทั่วถึง ชุมชนจึงมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ เนื่องจากตระหนักถึงความเสี่ยงในชีวิตเด็กและวัยรุ่นที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในครอบครัวและภายนอก แต่ชุมชนขาดข้อมูลการส่งต่อเด็กและวัยรุ่นต่อกลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด ด้านชุมชน คนในชุมชนมีทัศนคติเชิงลบต่อพ่อแม่วัยรุ่น ตัดสินว่าเป็นคนไม่ดี ขาดความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมและทัศนคติที่ไม่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ส่วนวัยรุ่นชายที่กลายเป็นพ่อจะได้รับผลกระทบจากทัศนคติของสังคมน้อยกว่าวัยรุ่นหญิง ด้วยทัศนคติที่คิดว่าวัยรุ่นเป็นคนสร้างปัญหาด้วยตนเอง จึงทำให้ชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ให้กับพ่อแม่วัยรุ่นจนกระทั้งเกิดพ่อแม่วัยรุ่นจำนวนมากขึ้น และรุ่นลูกของ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

พ่อแม่วัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นรุ่นต่อไปเกิดเป็นวงจรพ่อแม่วัยรุ่นที่ส่งต่อกันรุ่นต่อรุ่น ด้านโรงเรียนและเพื่อน โรงเรียนมีหลักสูตรเรื่องอนามัยเจริญพันธ์ แต่มีข้อจำกัดในการสอนตามหลักสูตรและบุคลากรมีจำนวนน้อยกว่านักเรียน ทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาวัยรุ่นที่กำลังเผชิญสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นได้อย่างทั่วถึง นักเรียนส่วนใหญ่ที่ตั้งครรภ์จะหยุดเรียนเมื่อคลอดแล้วกลับมาเรียนใหม่อีกครั้ง หรือบางรายออกเรียนกลางคันแล้วไม่กลับเข้าเรียนอีก เนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงลูกเพียงลำพัง และไม่มีกำลังใจที่จะกลับไปเรียนต่อ ด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม รวมถึงทักษะชีวิตและการแก้ปัญหาของเด็กและวัยรุ่น ภาวะความกดดันทางเศรษฐกิจส่งผลกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ครอบครัวยังขาดทักษะการสื่อสารเชิงบวกและการสื่อสารเรื่องเพศ หากเกิดพ่อแม่วัยรุ่นในครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวฝ่ายหญิงต้องการให้แต่งงานเพื่อยุติปัญหาและความอับอาย ด้านพ่อแม่วัยรุ่น การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นแต่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศและพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ทัศนคติความคาดหวังการมีชีวิตคู่และต้องการมอบความสาวให้กับชายที่ตนรัก วัยรุ่นหญิงหวังได้ผู้ชายดีๆ เลี้ยงดูให้ชีวิตสุขสบาย ผู้ชายหวังจะได้ผู้หญิงที่เป็นแม่ศรีเรือน เป็นผู้ตามที่ดี ดูแลสามีเลี้ยงดูลูก มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เมื่อตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมความรู้สึกผิดต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องการเก็บเป็นความลับเนิ่นนานวันหาทางจัดการไม่ได้เกิดความกดดัน เครียด ซึมเศร้า ไม่เห็นทางออกขาดการวางแผนชีวิต หลังคลอดขาดทักษะความรู้ในการดูแลอนามัยแม่และเด็กและการเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตตามวัย ขาดทักษะการเลี้ยงลูก ลูกของพ่อแม่วัยรุ่นบางรายกลายเป็นพ่อแม่วัยรุ่นในวัยเดียวกันกับพ่อแม่ของตนเอง สอดคล้องกับ UNEFPA (2014) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นประกอบด้วย ปัจจัยด้านสังคม การขาดความพร้อมในการแก้ปัญหา ปัจจัยด้านชุมชนและท้องถิ่น ทัศนคติที่คิดว่าวัยรุ่นเป็นผู้ก่อปัญหามีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทำให้ชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการแก้ปัญหา ปัจจัยด้านโรงเรียนและเพื่อน สถานศึกษาขาดระบบการช่วยเหลือดูแลเรื่องความสัมพันธ์วัยรุ่น และค่านิยมในกลุ่มเพื่อนเกี่ยวกับการมีคู่ครอง ปัจจัยด้านครอบครัว ทัศนคติของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น การแก้ปัญหาด้วยการแต่งงานเมื่อตั้งครรภ์ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น และปัจจัยด้านวัยรุ่น ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธ์และไม่ตระหนักถึงศักยภาพของตนเองในการเป็นพ่อแม่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมาลีวัล เลิศสาครศิริ (2557:90-98) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมของวัยรุ่น ความรู้การคุ้มกำเนิด ลักษณะครอบครัว และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคม สิ่งแวดล้อม สื่อ และวัฒนธรรม ค่านิยมมีความสัมพันธ์ต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่น ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการตั้งครรภ์ของสตรีวัยรุ่น

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ที่มีความเข้าใจสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนและตระหนักถึงแนวโน้มของปัญหาที่กำลังเพิ่มมากขึ้น ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆในการแก้ปัญหา และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผิดเมื่อไม่เข้าใจ หรือคิดแตกต่างจากผู้อื่น เนื้อหาการเรียนรู้ มีการวางแผนการสร้างการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ตามบริบทของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ ประกัน (2550:158) วิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศึกษากรณีสมาชิกศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนเครือข่ายป่า พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำการเรียนรู้ที่มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัจจัยด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดจากเรื่องใกล้ตัวและกำลังเป็นความทุกข์ร้อนที่กำลังเผชิญอยู่ รู้สึกถึงทางตันหาทางออกไม่ได้ ปัจจัยด้านรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ มีความหลากหลายเน้นการมีส่วนร่วม มีความต่อเนื่องของการเรียนรู้ และมีรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการมีความสัมพันธ์เชิงสังคม ปัจจัยด้านความสุขทางจิตวิญญาณของผู้เรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทความวิชาการของอุลิชษา ครุฑะเสน. (2556). เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน พบว่า กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจไม่คล้อยตามสื่อ และมีความต้องการเรียนรู้

2.2 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น การเรียนรู้ของชุมชนเกิดจากสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่นในชุมชนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ชุมชนมีความต้องการทักษะความรู้ใหม่ๆในการแก้ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น ทำให้ผู้นำชุมชนเริ่มแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชุมชนให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิมที่เน้นการสร้างเรียนรู้เฉพาะพ่อแม่วัยรุ่นเท่านั้น เปลี่ยนเป็นสร้างการเรียนรู้สำหรับเด็ก วัยรุ่น พ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัว และชุมชน ในการสร้างต้นทุนชีวิตให้เป็นภูมิคุ้มกันทางสังคม มีการออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน สอดคล้องกับ อรศรี งามวิทยาพงศ์(2549 : 109-121)ที่กล่าวว่า เงื่อนไขการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดศักยภาพและความสามารถในทางสร้างสรรค์มีเงื่อนไขอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) เงื่อนไขของเวลาที่พอเพียงและต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ให้เกิดการ ประจักษ์แจ้ง เกิดความหยั่งรู้และสำนึกที่งอกงามจากภายใน 2)เงื่อนไขของกระบวนทัศน์ ชุดความเชื่อพื้นฐานที่มนุษย์ใช้ในการทำความเข้าใจชีวิต โลกหรือสรรพสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดระบบคุณค่า ทัศนคติ ความเชื่อและการจัดการของบุคคลต่อสิ่งต่างๆและเชื่อมั่น กระบวนทัศน์ที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้คือ เชื่อว่ามีศักยภาพและความสามารถการเรียนรู้ของมนุษย์ที่สูงกว่าสัตว์โลกทั่วไป จึงให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3)เงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมาย วางแผน กำหนดกลไก กระบวนการที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สืบเนื่อง เกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ 4) เงื่อนไขของกลไกการเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านเนื้อหาการเรียนรู้ ผลักดัน ขับเคลื่อนกระบวนการให้ต่อเนื่อง โดยอาศัยแหล่งเรียนรู้และช่องทางการเรียนรู้ กลไกการเรียนรู้มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหาและบริบทการเรียนรู้ เช่น ครอบครัว โรงเรียน รัฐ สื่อมวลชน สถาบันสังคม ฯลฯ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พบว่า

3.1. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ในปัจจุบันศูนย์’45 ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมห้องเรียนพ่อแม่วัยรุ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้สุขภาพอนามัยแม่และเด็ก และส่งเสริมทักษะชีวิตในการจัดการตนเอง ควรมีหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่วัยรุ่นที่ได้มาตรฐาน มีเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจนเนื้อหาการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาเฉพาะราย มีบรรยากาศการเรียนรู้อย่างเป็นมิตร สอดคล้องกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2552:1-17) กล่าวว่า หลักสูตรมาตรฐาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายที่มุ่งไปสู่บริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรและมีคุณภาพที่มีความชัดเจนสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

มีคณะทำงาน/คณะกรรมการเฉพาะมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่วัยรุ่น รับผิดชอบผลักดันให้เกิดการจัดบริการสุขภาพและอนามัยเจริญพันธุ์ มีแผนปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้เฉพาะสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ที่ชัดเจนสภาพแวดล้อมเป็นมิตร มีระบบข้อมูล สารสนเทศ และการจัดการความรู้ มีการสื่อสารภายในองค์กร มีการสนับสนุนทรัพยากรและกลไกการติดตาม และประเมินผลพ่อแม่วัยรุ่นในชุมชน และควรมีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสุขภาพชุมชน(อสส.)ให้เป็นกลไกการติดตามระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอดในชุมชนที่สามารถให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแม่และเด็ก ให้กำลังใจในการดำเนินชีวิต และสำรวจหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่เข้ารับบริการที่คลินิกพ่อแม่ เพื่อส่งต่อศูนย์’45 ดำเนินการต่อไป สอดคล้องกับ อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และ ธีระวัฒน์ จันทึก.(2559). บทความเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง:เปลี่ยนความท้าทายมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์การอย่างยั่งยืน พบว่าการแก้ปัญหาของชุมชนผู้นำเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2. การสร้างการเรียนรู้ชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นการพัฒนาประสบการณ์ ความรู้ของผู้นำชุมชนให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงที่มีความเข้าใจสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่น สามารถส่งเสริมการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและวัยรุ่นของชุมชน และควรสำรวจข้อมูลต้นทุนชีวิตเด็กและวัยรุ่นทุกปี เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กในชุมชนและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2554:11-16) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเป็นการช่วยให้เด็กเพิ่มต้นทุนชีวิตในแต่ละช่วงวัยทั้งก่อนวัยเรียน วัยประถม วัยรุ่นต่างก็มีความต้องการพัฒนาและสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตที่ต่างกันการเพิ่มความเข้มแข็งของต้นทุนชีวิต มีองค์ประกอบ 5 พลังคือ พลังตนเอง เป็นการสร้างต้นทุนภายในให้กับเด็กเอง และการสร้างต้นทุนภายนอก คือพลังครอบครัว พลังปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชนพลังภายนอกมีความเชื่อมโยงกันเสริมสร้างพลังภายในของเด็กให้เข้มแข็ง รู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง มีความภูมิใจในตนเอง มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยมีทักษะการจัดการปัญหาของตนเอง และมีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือเด็กจากคนรอบข้าง

3.3. ส่งเสริมการบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชน โดยการจัดตั้งคณะทำงานชุมชนให้เป็นกลไกที่สามารถประสานความร่วมมือทั้งชุมชนกับหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนให้เกิดการทำงานร่วมกัน และมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างการเรียนรู้ที่ต่อยอดการเรียนรู้ที่ชุมชนกำลังดำเนินการอยู่ให้มีความต่อเนื่องและเกิดรูปธรรมการแก้ปัญหาที่ชัดเจน สอดคล้องกับ แสง จันทร์ เมธาตระกูล และคณะ(2556:3-89) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน เป็นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและให้การคุ้มครองทางสังคมแก่เด็กและครอบครัวแบบองค์รวมให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการยอมรับในสังคมในมาตรฐานเดียวกันกับเด็กทั่วไป โดยการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนเป็นคณะทำงานเด็กในชุมชนเพื่อประสานความร่วมมือในการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ของคลินิกพ่อแม่เป็นการจัดการเรียนรู้รวมกันของพ่อแม่ทุกวัยที่เข้ามาใช้บริการ ทำให้การเข้าถึงพ่อแม่วัยรุ่นเป็นไปได้ยาก และไม่สามารถวางแผนการช่วยเหลือเฉพาะรายได้ วัยรุ่นบางรายไม่ฝากครรภ์จนกระทั่งคลอดและไม่เข้ารับบริการที่คลินิกพ่อแม่จึงทำให้ขาดโอกาสการได้รับความรู้ การดูแลสุขภาพแม่และเด็ก และเรียนรู้ทักษะชีวิต ดังนั้น ควรมีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นให้มีหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน และมีกลไกการติดตามระหว่างและหลังคลอดเพื่อให้คำปรึกษาลดความเสี่ยงได้ทันท่วงที และสำรวจหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่เข้ารับบริการที่คลินิกพ่อแม่

1.2. จากผลการวิจัยพบว่า พี่เลี้ยงเป็นกลไกกระตุ้นให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน แต่พี่เลี้ยงในชุมชนที่มีความเข้าใจสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่น และต้นทุนชีวิตเด็กมีจำนวนน้อย ดังนั้น ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้นำเสนอกับผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันคิด วิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ชุมชนและการเพิ่มจำนวนพี่เลี้ยงในชุมชนและพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงที่มีความเข้าใจสถานการณ์พ่อแม่วัยรุ่น และสามารถใช้แนวทางการสร้างต้นทุนชีวิตเด็กที่มีการคำนึงถึงสิทธิเด็กเป็นพื้นฐานในการสร้างการเรียนรู้ชุมชนต่อไป

1.3. จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนมีทั้งหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันและขาดกลไกการประสานงานที่สามารถเชื่อมทั้งชุมชนกับหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนให้เกิดการทำงานร่วมกัน ดังนั้น การบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐองค์กรเอกชนและชุมชน ชุมชนควรพัฒนากลไกการประสานความร่วมมือและการนำเสนอบทเรียนการสร้างเรียนรู้ของชุมชนต่อหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดทิศทางการสร้างการเรียนรู้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างกระบวนการเรียนรู้ชุมชนในการจัดการปัญหาด้วยตนเอง ในรูปแบบการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ชุมชนกำลังเผชิญอยู่ได้อย่างทันท่วงที

2.2 ควรศึกษาการปฏิบัติที่ดี(Best Practice) ของการสร้างการเรียนรู้สำหรับพ่อแม่วัยรุ่นในคลินิกพ่อแม่ของสถานบริการสุขภาพของศูนย์บริการสาธารณสุข 45 ร่มเกล้า ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2.3 ควรศึกษาการกระบวนการพัฒนาศักยภาพคนทำงานเด็กและวัยรุ่นของชุมชน ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research :PAR) โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความตระหนักถึงศักยภาพการสร้างการเรียนรู้โดยชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ.(2557).แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พิมพ์ครั้งที่ 2

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เบญจพร ปัญญายง.(2553) การทบทวนความรู้ : การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กลุ่มที่ปรึกษา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

แสงจันทร์ เมธาตระกูล และคณะ.(2556).ปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก แนวทางปฏิบัติการเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือเด็กการระดมทรัพยากรและความร่วมมือในการทำงานช่วยเหลือเด็กในชุมชน พิมพ์ครั้งที่ 1

สำนักงานอนามัยเจริญพันธ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.(2552:1).มาตรฐานบริการสุขภาพเป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และระบบประเมินตนเอง

อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2549). กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลง จากยุคชุมชนถึงยุคพัฒนาความทันสมัย.วิทยาลัยการจัดการทางสังคม พิมพ์ครั้งที่ 1

สีลาภรณ์ นาครทรรพ ระบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนอีสานใต้วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช 8 (2538:38-48)

ชาย โพธิสิตา.(2554) ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ พิมพ์ครั้งที่ 6

สุพิตา เริงจิต.(2555).แม่วัยรุ่น:ชีวิตเลือกได้ พิมพ์ครั้งที่ 1

ประเวศ วะสี. (2551, กรกฎาคม). การเมืองภาคพลเมือง การพัฒนาการเมืองไปสู่ประชาธิปไตย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า.

อุลิชษา ครุฑะเสน.(2556).“แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน” วารสารวิชาการ Veridian E-journal ปีที่ 6, ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม):279-281.

อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และ ธีระวัฒน์ จันทึก.(2559).“ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง:เปลี่ยนความท้าทายมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์การอย่างยั่งยืน” วารสารวิชาการ Veridian E-journal ปีที่ 9, ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน):279-281.

ภาษาต่างประเทศ

(เมซิโรว์: (Mezirow).1997).Theories of Transformational Learning

UNEFPA,(2014)“Platform for Positive Sexuality of Young People” เอกสารการสัมมนาเรื่อง การถักทอพลังความร่วมมือของพันธมิตรลดการตั้งครรภ์วัยรุ่นในประเทศไทย ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพฯ, 3 กรกฎาคม 2557